

حداقل معیشت در مناطق روستایی استان خوزستان (۱۳۵۸-۱۳۸۸)

منصور زراءنژاد - استاد و عضو هیئت علمی گروه اقتصاد، دانشگاه شهید چمران اهواز
مسعود خداپناه - استادیار و عضو هیئت علمی گروه اقتصاد، دانشگاه شهید چمران اهواز
یدالله دیوسالار* - کارشناس ارشد اقتصاد، دانشگاه شهید چمران اهواز

دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۴/۲۴ پذیرش نهایی: ۱۳۹۲/۱۲/۱۲

چکیده

در مقاله حاضر، رفتار مصرف‌کنندگان مناطق روستایی استان خوزستان از طریق سیستم مخارج خطی مبتنی بر تابع مطلوبیت استون-گری و با روش گشتاورهای تعمیم‌یافته بررسی می‌شود. بر اساس نتایج حاصل از تخمین، حداقل معیشت ماهانه برای خانوار روستایی استان خوزستان (متوسط بعد خانوار ۶/۹ نفر)، در سال ۱۳۵۸ معادل ۲۵۳۶۳۴/۳ ریال بود، که در سال ۱۳۸۸ به ۴۴۱۶۴۷۷۳ ریال رسید. ترکیب سبد حداقل معاش برای خانوارهای روستایی نشان می‌دهد که گروه خوراکی دارای بیشترین وزن است و گروه حمل‌ونقل و ارتباطات کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. گروه‌های خوراک، پوشاک، مسکن و تفریحات و سرگرمی کالاهای ضروری قلمداد می‌شوند و گروه‌های حمل‌ونقل و ارتباطات، بهداشت و درمان، و کالاهای متفرقه کالای لوکس هستند. جدول کشش‌های متقاطع خانوارهای روستایی نشان داد که با افزایش قیمت سایر کالاها، بیشترین کاهش مصرف در ارتباطات رخ می‌دهد و کمترین کاهش در مصرف مربوط به پوشاک و تفریح می‌شود.

کلیدواژه‌ها: استان خوزستان، استون-گری، حداقل معاش، سیستم مخارج خطی، مناطق روستایی.

مقدمه

موضوعاتی همچون گرسنگی، بیکاری و فقر^۱ در طول تاریخ همواره از دغدغه‌های جوامع بشری بوده است و خواهد بود. پدیده فقر از گذشته تا کنون با انسان عجین بوده و از معضلات عمده در جوامع و فرهنگ‌های شناخته‌شده بشری است. با وقوع رنسانس و صنعتی‌شدن کشورها، به‌نظر می‌آمد که این معضل برطرف خواهد شد، اما به‌دنبال انقلاب صنعتی و مهاجرت از روستاها به مناطق شهری و صنعتی، فقر و نابرابری به شکل بی‌سابقه‌ای افزایش یافت و موجب ناآرامی‌ها و بی‌ثباتی‌های اجتماعی و سیاسی بسیاری شد (Ravallion, 2000). فقر همواره به‌صورت معضلی جهانی فراروی جامعه بشری بوده است، اما از اواخر دهه ۷۰ و به‌ویژه با شروع دهه ۸۰ میلادی به‌دلیل پذیرش برنامه اصلاح ساختاری، آزادسازی و خصوصی‌سازی در بسیاری از کشورهای جهان، فقر و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر با شدت بیشتری مورد توجه قرار گرفت.

یکی از راه‌های آگاهی از وضعیت معیشتی خانوارها، بررسی رفتار مصرفی آنها در قالب نظریه رفتار مصرف‌کنندگان است. مطالعات مربوط به تبیین رفتار مصرفی و اندازه‌گیری کشش مخارج مصرف‌کنندگان در برابر تغییر قیمت‌ها، می‌تواند در سطح کشور یا در سطح مناطق جغرافیایی، یا در حوزه‌های مختلف از جمله ویژگی‌های اقتصادی- اجتماعی افراد یا جوامع صورت پذیرد. از آنجاکه موقعیت اقتصادی- اجتماعی استان خوزستان در نوع خود منحصر به فرد است، ضرورت دارد که خط فقر برای این استان به‌صورت جداگانه محاسبه شود. برای این منظور مقاله حاضر بدین شکل سازماندهی شده است: ابتدا مبانی نظری و پیشینه فقر مطرح می‌شود، سپس به روش تجزیه و تحلیل داده‌ها اشاره می‌گردد، برآورد پارامترهای معادلات در ادامه ذکر می‌شود، و سرانجام نتیجه‌گیری ارائه خواهد شد.

---

1. Poverty

چارچوب نظری و پیشینه تحقیق

مبانی نظری

به دلیل ماهیت پیچیده و چندبعدی بودن فقر، در منابع موجود و پژوهش‌های انجام‌شده تعاریف متفاوتی برای فقر ارائه شده است. همه این تعاریف، به نوعی بر هنجاری بودن مقوله فقر تأکید دارند و معتقدند که برای جدا کردن فقیر^۱ از غیرفقیر^۲ به تعاریف از پیش تعیین‌شده‌ای نیاز است. فقر همیشه از مقایسه یک مشاهده و یک شرط از پیش تعیین‌شده آشکار می‌شود. وجود تفاوت‌های فاحش در تعریف را می‌توان نخست ناشی از نوع تفکر در مورد فلسفه وجودی انسان، نقش اجتماعی او، برداشت از مفهوم عدالت اجتماعی، باور به اصالت فرد یا اصالت جمع، شرایط زیست‌بومی و امثال آن دانست؛ و دوم اینکه تنوع نیازهای انسانی به حدی است که تأکید بر هر یک منجر به تعریف جدیدی از فقر می‌شود. نیازهای انسان برحسب شرایط زمانی، مکانی، مرحله پیشرفت و تمدن، شرایط فنی، و سطوح فرهنگی تغییر می‌یابند (Boltvinik, 1999). نیازهای مادی و معنوی انسان - نظیر تغذیه مناسب، آموزش و پرورش، مسکن، داشتن شغل و تضمین امنیت- هر یک می‌توانند موضوع فقر قرار گیرند. اما در تعریف ضروریات زندگی نیز اجماع نظری وجود ندارد، به طوری که می‌تواند سطوح مختلفی از نیازها را دربرگیرد. به بیانی دیگر، برای تعریف فقر به مفهومی پویا نیاز است که با پیشرفت علوم و فناوری و تمدن بشری متحول شود و اقسام گوناگون به خود گیرد.

سن^۳ با بیان تعاریف فقر نشان داد که همگی آنها به نوعی محرومیت^۴ اشاره می‌کنند. این درحالی است که محرومیت مفهومی اجتماعی است و براساس هنجارهایی تعریف می‌شود که ممکن است در زمان‌ها و مکان‌های مختلف با هم فرق داشته باشند.

-
1. Poor
  2. Non poor
  3. Sen
  4. Privation

پیشینه تحقیق

همان‌طور که گفته شد، فقر تعاریف بسیار گسترده‌ای دارد اما از آنجا که موضوع مقاله حاضر صرفاً اقتصادی است، نگرش به فقر نیز در اینجا باید نیازهای وابسته به شرایط اقتصادی باشد. از این رو باید تعریفی عملیاتی از فقر ارائه شود که محاسبات خط فقر نیز بر مبنای آن صورت گیرد. گروتارت^۱ (۱۹۹۷) با استفاده از رگرسیون پروبیت در ساحل عاج نشان داد که تحصیل در بخش روستایی امکان فقیربودن را کاهش می‌دهد. در مناطق روستایی‌ای که سرمایه انسانی اندکی دارند، هر یک سال تحصیل برای افراد ساکن در روستا، فقر را دوبرابر میزان تأثیر تحصیل در مناطق روستایی با سرمایه انسانی بالا کاهش می‌دهد. عامل مهم دیگری که بر فقر مناطق روستایی مؤثر شناخته شده، محل سکونت در شهرهاست، به گونه‌ای که افراد ساکن در نواحی مرکزی در مقایسه با سایر افراد از فقر کمتری رنج می‌برند. همچنین، این مطالعه نشان داد که تنوع درآمدی در مناطق روستایی به کاهش فقر خانوارهای ساکن در این مناطق کمک چندانی نمی‌کند.

آزبرگ و زو^۲ (۱۹۹۹) با استفاده از خط فقر نسبی به شکل درصدی از میانه (۵۰ درصد میانه)، خط فقر را برای استان‌های کانادا محاسبه کردند. نتایج تحقیق نشان داد که فقر در استان آنتاریو در اواخر دهه ۱۹۸۰ کاهش یافته و به سطح اروپای شمالی رسیده است. فوسکو^۳ (۲۰۰۳) در مطالعه‌اش به تفاوت بین دیدگاه تک‌بعدی (سنتی) و چندبعدی فقر پرداخت. در تحقیق وی، در دیدگاه تک‌بعدی فقر، یک متغیر نظیر درآمد یا مصرف وجود دارد، اما برای چندبعدی بودن فقر متغیرهایی نظیر آموزش، بهداشت و سلامتی مؤثر هستند. نتیجه این تحقیق نشان داد که تک‌بعدی بودن فقط برای تصمیم‌گیری در کاهش فقر در کوتاه‌مدت

---

1. Grootaert
2. Osberg & Xu
3. Fusco

مفید خواهد بود، اما مقیاس چندبعدی برای ساختارهای اجتماعی- اقتصادی و تصمیم‌گیری فقر در بلندمدت استفاده می‌شود.

جنکینز و لمبرت^۱ (۲۰۰۴) در تحقیقی با نام «سلطه فقر و خط فقر در انگلستان در فاصله سال‌های ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۹» از روش نیازهای اساسی استفاده کردند. در این تحقیق از معروف‌ترین تعاریف فقر در زمینه سلامتی و آموزش و معروف‌ترین زیرمجموعه‌ها مثل ناحیه، ایلات و جنسیت استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد که مجموعه زنان بیشترین تأثیرپذیری را از فقر دارند و زیرگروه مردان بیشترین سهم شاخص فقر جهانی را دارا هستند. آزرگ و زو (۲۰۰۸) به مطالعه فقر در چین پرداختند و نشان دادند که در اقتصادهای رو به رشدی نظیر اقتصاد چین، به‌کارگیری روش فقر نسبی مانند (۵۰ درصد میانه درآمد) در مقایسه با روش خط فقر مطلق (یک دلار آمریکا در روز) معیار مناسب‌تری است.

ابونوری و مالکی (۱۳۷۸)، خط فقر خانوار و شاخص‌های فقر را در استان سمنان به تفکیک مناطق شهری و روستایی طی برنامه‌های اول، دوم و سوم توسعه به کمک اطلاعات هزینه-درآمد، شاخص‌های قیمت و داده‌های خام آماری خانوارهای شهری و روستایی استان با استفاده از سیستم مخارج خطی^۲ (LES) با روش رگرسیون‌های به‌ظاهر غیرمرتبط تکراری برآورد کردند. نتایج تحقیق نشان داد که نسبت افراد فقیر و عمق فقر در مناطق روستایی کشور و استان سمنان افزایش یافته است، که نشان از ناکارآمدی سیاست‌های فقرزدایی دارد.

پیرایی و شهسواری (۱۳۸۸) به بررسی وضعیت فقر در مناطق شهری و روستایی استان فارس طی سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۶ پرداختند. در این تحقیق خط فقر مطلق بر مبنای ۵۰ درصد میانه مخارج خانوارها تعیین شد و شاخص‌های فقر مانند نسبت سرشمار، نسبت شکاف درآمدی، شدت فقر، شاخص سن و شاخص کاکوانی معرفی شد و برای مناطق شهری و

---

1. Jenkin & Lambert

2. Liner Expenditure System

روستایی این استان محاسبه گردید. نتایج محاسبه این شاخص‌ها نشان داد که میزان خط فقر مطلق سالانه خانوارها در مناطق شهری بیشتر از مناطق روستایی است و روند شاخص‌های فقر در مناطق شهری و روستایی نشان‌دهنده سیر نزولی فقر در این مناطق طی دوره بررسی شده است. پورکازمی و سازنده (۱۳۸۸) با تعیین سبد غذایی و هزینه آن برای گروه‌های درآمدی گوناگون با استفاده از منطق فازی به برآورد خط فقر پرداختند. آنها ضمن استفاده از نظر متخصصان تغذیه و بهداشت، برای نخستین بار به کمک منطق فازی با تابع عضویت دوزنقه و با استفاده از داده‌های مرکز آمار و جدول‌های ترکیبات مواد غذایی، یک سبد غذایی برای دهک‌های خانوارهای شهری و روستایی تعیین کردند. نتایج به دست آمده نشان داد که خانوارهای روستایی در دهک‌های اول و دوم هزینه‌ای و خانوارهای شهری در دهک اول، توانایی مالی برای خرید مایحتاج غذایی را ندارند.

محمدزاده و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی فقر و عوامل تعیین‌کننده آن در میان خانوارهای روستایی کشور پرداختند. در این مطالعه با استفاده از داده‌های طرح هزینه و درآمد خانوارهای شهری کشور طی سال‌های ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۳ و با به‌کارگیری سیستم مخارج خطی، خط فقر برآورد شد و شاخص‌های اندازه‌گیری فقر محاسبه گردید. نتایج نشان می‌دهند که بیشترین کاهش احتمال فقر خانوارهای شهری وابسته به تحصیلات سرپرست خانوار و جنسیت سرپرست خانوار است. از سوی دیگر، سن سرپرست خانوار، نسبت تعداد افراد دارای درآمد در خانوار و بعد خانوار نیز در کاهش احتمال فقر خانوارها مؤثر است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق از روش سیستم مخارج خطی برای تخمین خط فقر استفاده می‌شود. سیستم مخارج خطی از تابع مطلوبیت استون-گری^۱ استخراج می‌شود و به صورت رابطه (۱) است.

---

1. Stone-Geary

$$U = \sum_{i=1}^n \beta_i \log(q_i - \lambda_i) \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$U = \sum_{i=1}^n \beta_i = 1 \dots (q_i - \lambda_i) \dots \beta \dots \quad \text{رابطه (۲)}$$

در رابطه (۱)، U شاخص مطلوبیت و λ_i حداقل معاش یا حداقل میزان کالای نام است. β_i سهم نهایی مخارج است و نشان می‌دهد که چنانچه درآمد (یا مخارج کل) برای مثال ۱۰ ریال افزایش یابد، مخارج اختصاص یافته به کالای نام پس از کسر حداقل معاش چند ریال افزایش خواهد یافت. شرط $\sum_{i=1}^n \beta_i = 1$ تضمین می‌کند که این تابع شبه‌مقعر است. با وجود اینکه تابع مطلوبیت از نوع متجانس است، منحنی درآمد-مصرف و منحنی انگل استخراج شده از آن، از مبدأ مختصات نمی‌گذرد، بنابراین مجموع کشش‌های درآمدی الزاماً برابر با یک نخواهد بود. با حداکثر کردن تابع مطلوبیت فوق با توجه به قید بودجه، سیستم معادلات تقاضای مربوط به آن به صورت رابطه (۳) به دست می‌آید.

$$p_i q_i = p_i \lambda_i + \beta_i \left(M \sum_{R=1}^n p_k \lambda_k \right) \quad \text{رابطه (۳)}$$

در ادامه، توضیحاتی در خصوص داده‌ها ارائه می‌شود.

هزینه‌های سبد مصرفی کالاها (E1 تا E8) شامل این اقلام است: ۱. خوراک، ۲. پوشاک و کفش، ۳. مسکن، ۴. مبلمان و اثاث، ۵. حمل و نقل و ارتباطات، ۶. بهداشت و درمان، ۷. تفریحات و سرگرمی، ۸. کالا و خدمات متفرقه، به صورت سالانه از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ برحسب ریال.

شاخص‌های قیمت (P1 تا P8) به صورت سالانه از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ و به قیمت پایه سال ۱۳۸۳ از سایت بانک مرکزی جمع‌آوری شده است. این داده‌ها از سال پایه ۱۳۸۳ به سال پایه ۱۳۷۶ تبدیل شده است.

درآمد (M): به دلیل مشکلات موجود در استفاده از آمار درآمد خانوارها، از آمار مربوط به هزینه خانوار استفاده می‌شود. استفاده نکردن از داده‌های درآمد خانوار دلایل متعددی دارد. مهم‌ترین آن اظهار نکردن درآمد واقعی از طرف خانوارهاست، که سبب کوچک‌نمایی و عدم اطمینان به این آمارها می‌شود. خانوارها و افراد، هزینه زندگی‌شان را واقعی‌تر بیان می‌کنند.

برآورد پارامترهای معادلات روستایی استان خوزستان

جملات خطای معادله ساختاری معمولاً با مشکل همبستگی پیایی مواجه‌اند. دو راه‌حل برای این مشکل وجود دارد. نخستین روش، استفاده از گشتاورهای تعمیم‌یافته منسوب به هانسن است که ماتریس کوواریانس را برای خودهمبستگی اصلاح می‌کند و استنباط‌های آماری معتبر را ممکن می‌سازد. دومین روش، استفاده از برآوردگر حداقل مربعات تعمیم‌یافته همراه با متغیر ابزاری است که به برآوردگر حداقل مربعات چندمرحله‌ای مرسوم است.

پارامترهای سیستم مخارج خطی با تخمین دستگاه معادلات رابطه (۳) به روش GMM و با کنارگذاشتن معادله مربوط به گروه خوراکی و افزودن متغیرهای ابزاری در هر معادله به دست می‌آیند. ضرایب برآوردشده همراه با آماره آنها در جدول ۱ آمده است. ضریب مخارج فرامعیشتی برای گروه خوراکی از رابطه (۴) به دست آمده، که مبتنی بر این قید است که حاصل جمع ضرایب فرامعیشتی برابر با واحد است.

$$\beta_i = 1 - \sum_{i=1}^Y \beta_i \quad \text{رابطه (۴)}$$

جدول ۱. برآورد پارامترهای مدل برای خانوار روستایی استان خوزستان (۱۳۸۸-۱۳۵۸)

گروه کالاها	ضرایب γ_i	آماره t	ضرایب β_i	آماره t	R^2
خوراکی‌ها	۲۲۳۹۰/۴	۷/۰۵	۰/۳۳۱	-	---
پوشاک و کفش	۹۹۸۲/۵	۲۴/۳۵	۰/۰۱۳	۲/۶۸۳	۰/۸۷
مسکن	۶۶۳۱/۸	۳۵/۶۷۰	۰/۰۱۵	۵/۴۲۲	۰/۹۷
مبلمان و اثاث	۱۳۱۲۲/۵	۲۸/۱۲۱	۰/۲۰۵	۱۴۶/۹۴	۰/۹۸
حمل‌ونقل	۲۲۵/۳	۰/۴۲۶	۰/۱۷۶	۹/۵۹۶	۰/۹۴
بهداشت	۳۶۶۵/۶	۱۷/۲۴۵	۰/۱۲۹	۱۲/۴۲	۰/۹۵
سرگرمی	۳۳۴۲/۸۵	۳۸/۰۸	۰/۰۱۵	۸/۰۲۰	۰/۹۳
کالای متفرقه	۵۱۴۶/۵	۱۱/۸۴۴	۰/۱۱۶	۸/۵	۰/۹۵

منبع: نتایج تخمین

اعداد برآوردشده برای β در سیستم معادلات نشان می‌دهند که با افزایش درآمد، خانوارهای روستایی به ترتیب مخارج‌شان را برای خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و دخانیات، و مبلمان و اثاث بیشتر از سایر کالاها افزایش می‌دهند و مخارج مسکن، سوخت و آب‌وبرق و پوشاک را کمتر افزایش می‌دهند. کالاهایی که مخارج‌شان بیشتر افزایش می‌یابد، دارای کشش درآمدی بیشتری هستند. اگرچه ممکن است کشش درآمدی اکثر کالاها کوچک‌تر از یک باشد اما در همین محدوده نیز نوسان زیادی دارند. با این توصیف، چنانچه درآمد خانوار روستایی در استان خوزستان ۱۰۰۰ ریال افزایش یابد، ۳۳۱ ریال آن صرف خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و دخانیات، ۱۳ ریال آن صرف پوشاک، ۱۵ ریال آن صرف مسکن، سوخت و آب‌وبرق، ۲۰۵ ریال صرف مبلمان و اثاث، ۱۷۶ ریال آن صرف حمل‌ونقل و ارتباطات، ۱۲۹ ریال آن صرف بهداشت و درمان، ۱۵ ریال صرف تفریح و سرگرمی و ۱۱۶ ریال آن صرف کالا و خدمات متفرقه خواهد شد.

برآورد میزان حداقل معاش خانوار روستایی استان خوزستان

در اینجا برای به‌دست‌آوردن ارزش ریالی حداقل معاش‌های هر سال یا مخارج (متوسط) لازم برای معیشت یک خانوار روستایی استان خوزستان، از رابطه $\sum p_{it} \lambda_{it}$ استفاده شد، که در آن $p_{it} \lambda_{it}$ برآورد ارزش ریالی حداقل مخارجی است که خانوارها در دوره t روی کالای i ام هزینه می‌کنند. حداقل معاش به قیمت جاری براساس برآوردهای λ_{it} برای سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ محاسبه شده و در جدول ۲ آمده است.

نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که حداقل مخارج الزامی برای یک خانوار روستایی استان خوزستان با متوسط بعد خانوار ۶/۹ نفر، در سال ۱۳۵۸ برابر ۲۵۳۶۳۴/۳ ریال و در سال ۱۳۶۸ معادل با ۱۶۳۴۸۰۲ ریال بوده است. این حداقل در سال ۱۳۷۸ به ۹۱۲۹۶۹۱ افزایش یافت و در سال ۱۳۸۸ به رقم ۴۴۱۶۴۷۷۳ ریال رسید. به بیانی دیگر، هر خانوار روستایی در سال ۱۳۵۸ به‌طور متوسط ماهانه تقریباً ۲۱۱۳۶ ریال صرف حداقل مخارج الزامی خود کرده است که با افزایش قیمت‌ها، این مبلغ به حدود ۱۳۶۲۳۳ ریال در ماه در سال ۱۳۶۸ رسید. پس از یک دهه حداقل مخارج ضروری ماهانه به ۷۶۰۸۰۷/۶ ریال در سال ۱۳۷۸ رسید و در سال ۱۳۸۸ حداقل مخارج ضروری به ۳۶۸۰۳۹۸ ریال در ماه افزایش یافت. با توجه به ارقام مذکور برای دوره ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸، حداقل مخارج الزامی یک خانوار روستایی ۵۴۰ درصد بوده و برای دوره زمانی ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸، رشدی معادل ۴۵۸ درصد داشته است. این افزایش در دوره ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۸ به ۳۸۳ درصد رسید. این امر ناشی از افزایش زیاد قیمت‌ها در این سه دوره و نیز بالارفتن سطح زندگی ناشی از افزایش درآمد و انتظارات افراد بوده است. با توجه به این ارقام، خانوارهای روستایی استان خوزستان در سال ۱۳۸۸، مجبور به اعمال تعدیلهایی بر الگوی مصرف خود شدند و فشارهای زیادی را با توجه به تورم فزاینده و آثار آن تحمل کردند.

جدول ۲. میزان حداقل معاش خانوار روستایی خوزستان (سالانه - ریال)

سال	حداقل معاش / سالانه	حداقل معاش / ماهانه
۱۳۵۸	۲۵۳۶۳۴/۳	۲۱۱۳۶/۱۹
۱۳۵۹	۲۸۴۵۰۴/۵	۲۳۷۰۸/۷۱
۱۳۶۰	۵۵۴۷۰۶/۴	۴۶۲۲۵/۵۳
۱۳۶۱	۶۲۹۴۷۱/۳	۵۲۴۵۵/۹۴
۱۳۶۲	۷۱۱۹۸۰/۹	۵۹۳۳۱/۷۴
۱۳۶۳	۷۴۶۹۳۰	۶۲۲۴۴/۱۷
۱۳۶۴	۷۹۳۶۱۳/۳	۶۶۱۳۴/۴۴
۱۳۶۵	۹۵۶۸۵۹/۳	۷۹۷۳۸/۲۷
۱۳۶۶	۱۱۵۲۸۱۴	۹۶۰۶۷/۸۱
۱۳۶۷	۱۴۴۴۴۹۶	۱۲۰۳۷۴/۶
۱۳۶۸	۱۶۳۴۸۰۲	۱۳۶۲۳۳/۵
۱۳۶۹	۱۸۶۷۸۲۸	۱۵۵۶۵۲/۳
۱۳۷۰	۲۱۲۶۰۰۶	۱۷۷۱۶۷/۲
۱۳۷۱	۲۶۰۲۴۵۴	۲۱۶۸۷۱/۲
۱۳۷۲	۳۱۳۲۰۱۳	۲۶۱۰۰۱/۱
۱۳۷۳	۳۷۳۳۷۵۸	۳۱۱۱۴۶/۵
۱۳۷۴	۴۳۸۸۶۶۱	۳۶۵۷۲۱/۸
۱۳۷۵	۵۳۵۶۸۰۴	۴۴۶۴۰۰/۳
۱۳۷۶	۶۷۸۹۶۰۹	۵۶۵۸۰۰/۸
۱۳۷۷	۸۴۱۶۳۳۲	۷۰۱۳۶۱
۱۳۷۸	۹۱۲۹۶۹۱	۷۶۰۸۰۷/۶
۱۳۷۹	۱۰۵۵۴۱۲۴	۸۷۹۵۱۰/۴
۱۳۸۰	۱۱۷۱۲۵۴۵	۹۷۶۰۴۵/۴
۱۳۸۱	۱۳۵۰۸۳۲۹	۱۱۲۵۶۹۴
۱۳۸۲	۱۵۹۱۲۰۶۰	۱۳۲۶۰۰۵
۱۳۸۳	۱۷۷۶۳۵۶۹	۱۴۸۰۲۹۷
۱۳۸۴	۲۰۲۱۵۷۱۷	۱۶۸۴۶۴۳
۱۳۸۵	۲۲۷۰۶۵۶۰	۱۸۹۲۲۱۳
۱۳۸۶	۲۶۹۴۳۶۸۴	۲۲۴۵۳۰۷
۱۳۸۷	۳۳۷۷۵۰۸۶	۲۸۱۴۵۹۰
۱۳۸۸	۴۴۱۶۴۷۷۳	۳۶۸۰۳۹۸

منبع: نتایج تخمین

در ادامه این بخش، حداقل مخارج در استان خوزستان با استان‌های کردستان و سمنان (که مطالعات مشابه در آنها صورت گرفته است) و کل کشور مقایسه می‌شود. با مقایسه ارقام جدول ۲ می‌توان دریافت که خانوارهای روستایی استان خوزستان در وضعیت فعلی نیاز به حداقل معاش بیشتری برای تأمین نیازهای ضروری‌شان دارند و برای رهایی از فقر در میان خانوارهای روستایی باید چاره‌ای اندیشید. ارقام مربوط به حداقل معاش در سطح کشور و استان خوزستان نشان می‌دهند که حداقل مخارج الزامی سالانه برای یک خانوار روستایی کشور با بعد ۵/۴۲ در سال ۱۳۶۰ معادل با ۳۶۷۸۲۰ ریال یا ماهیانه ۶۳۳۳۵ ریال بوده است. بنابراین در سال ۱۳۶۰ هزینه‌های لازم برای سطح زندگی در روستاهای استان خوزستان بالاتر از سطح کشور بوده است، که می‌تواند ناشی از مهاجرت خیل عظیم شهروندان استان به دلیل جنگ به روستاها باشد، که هزینه‌های زندگی را در روستاها بالا برد. این روند با توجه با ارقام جدول ۲ تا سال ۱۳۶۹ ادامه داشت، و حداقل مخارج الزامی برای خانوارهای روستایی استان خوزستان بالاتر از سطح کشور در این دوره بود. از سال ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۸۸ شرایط تغییر کرد. در این سال‌ها به دلایل مختلف از جمله بازگشت مهاجران جنگ تحمیلی، همچنین مهاجرت روستاییان به شهرها، حداقل مخارج الزامی روستایی استان خوزستان از سطح کشور کمتر شد.

با توجه به جدول ۵ ملاحظه می‌شود که هزینه‌های ریالی حداقل معاش روستاییان استان خوزستان نسبت به روستاییان کل کشور کمتر شده است. این مقایسه نشان داد که خانوارهای روستایی در استان خوزستان با مبلغ کمتری در مقایسه با کل کشور می‌توانند از دام فقر رهایی یابند. البته رهایی از فقر در میان خانوارها به قدرت خرید واقعی آنها بستگی دارد. برای مطالعه مقایسه‌ای بین استان خوزستان و کشور از نظر رفاهی، لازم است که افزون بر خط فقر، به سطح درآمدی خانوارها در کشور و در استان نیز توجه کرد.

در سال ۱۳۸۶ حداقل مخارج الزامی برای خانوارهای روستایی استان خوزستان ۱۶۳۴۸۰۲ ریال، و برای استان سمنان ۶۹۱۹۳۰ ریال بود. مقایسه حداقل مخارج الزامی نشان می‌دهد که استان خوزستان در مقایسه با استان سمنان دارای حداقل معاش بالاتری بوده و این روند تا

سال ۱۳۸۳ (آمار موجود برای سمنان) ادامه داشته است. در استان کردستان وضعیت متفاوت است، به طوری که در سال ۱۳۶۹ حداقل مخارج الزامی در مناطق روستایی استان خوزستان ۱۸۶۷۸۲۸ ریال، و در استان کردستان ۲۳۰۶۸۴۴ ریال بوده و این روند تا سال ۱۳۸۶ ادامه داشته است.

بررسی سهم گروه کالایی از حداقل معاش خانوار روستایی

سهم گروه کالایی از حداقل معاش برآورد شده برای خانوارهای روستایی استان خوزستان طی سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ محاسبه شده و در جدول ۶ آمده است. ترکیب سبد حداقل معاش برای خانوارهای روستایی استان خوزستان نشان می‌دهد که در سال ۱۳۵۸ گروه خوراکی با سهمی معادل ۳۷ درصد در میان سایر گروه‌ها، دارای بیشترین وزن در سبد حداقل معاش خانوار بود و گروه حمل‌ونقل و ارتباطات با سهمی معادل ۰/۳۶ درصد کم‌ترین وزن را داشت. در سال ۱۳۸۸ گروه خوراک با سهمی معادل ۴۸ درصد در میان سایر گروه‌ها، بیشترین سهم را در سبد حداقل معاش خانوار و گروه حمل‌ونقل و ارتباطات با سهمی معادل ۰/۳۶ درصد کمترین سهم را داشت.

بررسی پارامترهای میل نهایی به مخارج فرامعیشتی خانوار روستایی

از اعداد به دست آمده برای پارامترهای مربوط به میل نهایی به مخارج فرامعیشتی در جدول ۱ چنین برمی‌آید که هرگونه رشدی در مخارج خانوارها منجر به افزایش مخارج فرامعیشتی خانوارها می‌شود. بدین ترتیب بیشترین فشار ناشی از افزایش هزینه‌ها در وهله اول بر هزینه‌های خوراکی و در وهله دوم بر تقاضای مبلمان و اثاث خواهد بود. هزینه‌های مربوط به گروه کالایی بهداشت و درمان نیز در اولویت سوم قرار دارند. گروه‌های حمل‌ونقل و ارتباطات، کالای متفرقه، مسکن، پوشاک و تفریحات و سرگرمی در اولویت‌های بعدی قرار دارند. بنابراین با افزایش درآمد خانوارهای روستایی، بخش وسیعی از آن صرف خوراک و مبلمان و اثاث می‌شود.

محاسبه کشش‌های درآمدی و قیمتی و متقاطع خانوار روستایی

کشش‌های درآمدی با استفاده از برآورد سهم نهایی مخارج و رابطه (۵) به دست می‌آید.

$$\eta_{iy} = \frac{\partial q_i}{\partial y} / \frac{M}{q_i} = \beta_i \left(\frac{M}{p_i q_i} \right) \quad \text{رابطه (۵)}$$

که در آن M مخارج کل، p_i شاخص قیمت، β_i سهم نهایی مخارج، و η_{iy} کشش درآمدی است. کشش‌های درآمدی برای کالاهای مورد مطالعه محاسبه شده و در جدول ۳ آمده است. کشش‌های ذکر شده در جدول ۳ براساس میانگین مخارج مصرف‌شده هر کالا و میانگین مخارج کل در سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ محاسبه شده است. بر اساس این برآوردها، از میان هشت گروه کالایی مطالعه‌شده در سبد مصرفی خانوارهای روستایی استان خوزستان، گروه‌های خوراک، پوشاک، مسکن و تفریحات و سرگرمی، کالاهای ضروری قلمداد شدند. با افزایش یک درصدی درآمد، مقدار تقاضای کالاهای گروه‌های خوراک، پوشاک، و تفریحات و سرگرمی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۱۶، ۰/۲۳ و ۰/۶۳ درصد افزایش می‌یابند. بقیه کالاها یعنی مبلمان، حمل‌ونقل و ارتباطات، بهداشت و درمان و کالاهای متفرقه لوکس هستند، زیرا کشش درآمدی‌شان بیشتر از یک است.

جدول ۳. کشش درآمدی (مخارج کل) گروه‌های مختلف کالایی خانوار روستایی استان خوزستان

گروه کالا	خوراکی	پوشاک	مسکن	مبلمان	ارتباطات	بهداشت	تفریح	متفرقه
کشش درآمدی	۰/۷۹	۰/۱۶	۰/۲۳	۱/۲۳	۱/۶۷	۱/۷۶	۰/۶۳	۱/۴۵

منبع: نتایج تخمین

با توجه به نتایج به دست آمده، چنانچه درآمد فرامعیشتی خانوار روستایی خوزستان ۱۰ درصد افزایش یابد، براساس کشش درآمدی جدول ۳ تقاضا برای خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها ۷/۹ درصد، مسکن، سوخت و آب‌وبرق ۲/۳ درصد، پوشاک و کفش ۱/۶ درصد، بهداشت و درمان ۱۷/۶ درصد، حمل‌ونقل و ارتباطات ۱۶/۷ درصد، مبلمان و اثاث ۱۲/۳ درصد، تفریحات و سرگرمی ۶/۳ درصد و گروه کالای متفرقه ۱۴/۳ درصد افزایش می‌یابد. با استفاده از برآوردهای

سهم نهایی مخارج فرامعیشتی و برآوردهای حداقل مخارج الزامی، کشش‌های قیمتی خودی محاسبه شده و در جدول ۴ آمده است. برای محاسبه کشش‌های قیمتی خودی و متقاطع از روابطی که در پی می‌آید، استفاده شد.

$$\varepsilon_{ij} = \frac{-\beta_i(M - \sum_{j=1}^n p_j \gamma_j)}{p_i q_i} \quad \text{رابطه (۶)}$$

$$\varepsilon_{ik} = \frac{-\beta_i \gamma_k p_k}{p_i q_i} \quad \text{رابطه (۷)}$$

که در آن p_i نشانگر شاخص قیمت کالای i ام، p_k شاخص قیمت کالای k ام، γ_j حداقل معاش کالای j ام، γ_k حداقل معاش کالای k ام، ε_{ij} کشش قیمتی خودی، ε_{ik} کشش قیمتی متقاطع و β_i سهم نهایی مخارج فرامعیشتی است.

جدول ۴. کشش‌های قیمتی خودی برای گروه‌های کالایی خانوار روستایی خوزستان

گروه کالا	خوراکی	پوشاک	مبلمان	مسکن	ارتباطات	بهداشت	تفریح	متفرقه
خوراک	-۰/۱۸۳	-۰/۰۵۸	-۰/۰۶۹	-۰/۰۴۶	-۰/۰۳۸	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱۶	-۰/۰۵۳
پوشاک	-۰/۰۳۷	-۰/۰۱۲	-۰/۰۱۴	-۰/۰۰۹	-۰/۰۰۸	-۰/۰۰۳	-۰/۰۰۳	-۰/۰۱۰
مبلمان	-۰/۲۸۴	-۰/۰۹۱	-۰/۱۰۸	-۰/۰۷۲	-۰/۰۶۰	-۰/۰۰۲	-۰/۰۲۶	-۰/۰۷۷
مسکن	-۰/۰۵۲	-۰/۰۱۶	-۰/۰۱۹	-۰/۰۱۳	-۰/۰۱۱	-۰/۰۰۵	-۰/۰۰۴	-۰/۰۱۴
ارتباطات	-۰/۵۶۵	-۰/۱۸۰	-۰/۲۱۴	-۰/۱۴۴	-۰/۱۱۹	-۰/۰۰۵	-۰/۰۵۲	-۰/۱۵۴
بهداشت	-۰/۳۱۴	-۰/۱۰۰	-۰/۱۱۹	-۰/۰۸۰	-۰/۰۶۶	-۰/۰۰۳	-۰/۰۲۹	-۰/۰۸۶
تفریح	-۰/۱۴۵	-۰/۰۴۶	-۰/۰۵۵	-۰/۰۳۷	-۰/۰۳۰	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱۳	-۰/۰۳۹
متفرقه	-۰/۳۳۴	-۰/۱۰۷	-۰/۱۲۷	-۰/۰۸۵	-۰/۰۷۰	-۰/۰۰۳	-۰/۰۳۰	-۰/۰۹۱

کشش‌های قیمتی ذکرشده در جدول ۴ براساس میانگین حداقل معاش‌ها و متوسط مخارج صرف‌شده روی هر کالا محاسبه شده‌اند. نتایج جدول نشان می‌دهند که همه کالاها کم‌کشش‌اند و از میان کالاهای مطالعه‌شده، کمترین کشش قیمتی خودی متعلق به گروه

کالایی بهداشت و درمان و بیشترین آن مربوط به گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌هاست. بنابراین با افزایش قیمت سایر کالاها، بیشترین کاهش مصرف در ارتباطات رخ می‌دهد و کمترین کاهش در مصرف پوشاک و تفریح - که ضروری‌تر به نظر می‌رسد - اعمال می‌شود.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش ابتدا مبانی نظری و پیشینه فقر بررسی شد، سپس براساس آمار هزینه‌درآمد خانوار روستایی استان خوزستان طی سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۸۸ با استفاده از تخمین معادلات سیستم مخارج روش گشتاورهای تعمیم‌یافته، خط فقر برآورد گردید. نتایج حاصل از تخمین سیستم معادلات مخارج خطی برای خانوارهای روستایی خوزستان نشان می‌دهد که اگر درآمد خانوار روستایی استان خوزستان افزایش یابد، بیشترین درصد آن صرف هزینه‌های خوراکی و آشامیدنی و دخانیات و حمل‌ونقل می‌شود. برای دوره ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸، حداقل مخارج الزامی هر خانوار روستایی ۵۴۰ درصد بوده و در دوره زمانی ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۸، رشدی معادل ۴۵۸ درصد داشته است؛ این افزایش در دوره زمانی سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۸ به ۳۸۳ درصد رسید. مقایسه حداقل مخارج الزامی خانوار روستایی نشان می‌دهد که استان خوزستان نسبت به استان سمنان دارای حداقل معاش بالاتری است. مقایسه استان خوزستان با استان کردستان نشان می‌دهد که حداقل مخارج الزامی خانوار روستایی در استان کردستان بیش از استان خوزستان است. ترکیب سبد حداقل معاش برای خانوارهای روستایی نشان می‌دهد که گروه خوراک دارای بیشترین وزن است، و گروه حمل‌ونقل و ارتباطات کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. از میان هشت گروه کالایی مطالعه‌شده، در سبد مصرفی خانوارهای روستایی استان خوزستان، گروه‌های خوراک، مسکن، پوشاک، و تفریحات کالاهای ضروری قلمداد شدند و کالاهای مبلمان، حمل‌ونقل و ارتباطات، و بهداشت کالای لوکس هستند. با توجه به جدول کشش‌های متقاطع خانوارهای روستایی می‌توان بیان کرد که با افزایش قیمت سایر کالاها، بیشترین کاهش مصرف در حمل‌ونقل و ارتباطات و کمترین کاهش در مصرف پوشاک و تفریحات رخ می‌دهد.

جدول ۵. مقایسه حداقل معاش خانوار روستایی (خانوار، سالانه، روستایی)

سال	خوزستان	سمنان	کردستان	کل کشور
۱۳۵۸	۴۶۷۸۱۰/۸			
۱۳۵۹	۵۳۷۹۰۴/۷			
۱۳۶۰	۶۲۵۳۷۴/۳			۴۱۳۳۲۴
۱۳۶۱	۶۹۱۶۴۸/۵			۴۸۱۷۲۸
۱۳۶۲	۷۷۵۷۲۷/۷			۵۵۰۱۱۶
۱۳۶۳	۸۶۳۰۲۷/۲			۶۰۴۹۴۱
۱۳۶۴	۹۱۰۸۴۳/۸			۶۴۹۹۲۹
۱۳۶۵	۱۰۹۷۴۷۵			۷۹۸۴۹۷
۱۳۶۶	۱۳۶۸۷۸۵			۹۹۲۶۶۱
۱۳۶۷	۱۶۶۲۹۰۳			۱۲۵۸۴۵۹
۱۳۶۸	۱۷۳۳۴۲۱	۱۰۴۲۷۹۱/۵		۱۴۸۷۹۵۲
۱۳۶۹	۲۰۷۰۹۲۳	۱۲۴۲۵۷۱	۱۹۹۰۳۷۲	۱۶۱۸۴۶۵
۱۳۷۰	۲۷۶۷۴۷۶	۱۳۹۱۳۰۰/۶	۲۶۲۲۴۵۲	۱۹۴۹۴۷۰
۱۳۷۱	۳۳۳۱۹۸۸	۱۷۳۴۸۵۸/۳	۲۸۱۱۹۵۶	۲۴۲۱۱۹۵
۱۳۷۲	۳۷۸۳۳۱۴	۲۰۳۹۰۱۶/۲	۳۴۷۶۲۸۹	۲۹۴۳۰۱۹
۱۳۷۳	۵۱۶۰۲۹۴		۴۷۳۲۶۴۷	۴۴۵۰۳۲۴
۱۳۷۴	۷۷۹۵۳۷۵	۴۵۸۰۳۷/۲	۶۹۶۶۴۰۰	۶۵۵۸۸۱۰
۱۳۷۵	۱۰۶۵۷۶۶۵	۵۴۵۳۷۷۰/۸	۸۷۲۱۴۳۸	۸۲۳۸۳۱۵
۱۳۷۶	۱۲۰۹۱۵۹۴	۶۲۳۳۰۱۰/۸	۱۰۱۱۲۲۶۶	۹۷۲۴۸۲۰
۱۳۷۷	۱۴۴۷۳۵۲۹	۷۴۶۰۹۳۹/۸	۱۱۷۵۹۰۳۷	۱۱۴۲۵۳۴۷
۱۳۷۸	۱۷۹۱۶۱۲۴	۹۰۶۸۳۰۰/۷	۱۴۲۴۷۴۸۴	۱۳۶۵۵۳۸۳
۱۳۷۹	۲۰۵۴۷۴۳۱	۱۰۱۲۱۷۲۳/۸	۱۵۹۰۴۷۲۵	۱۵۴۵۴۰۲۴
۱۳۸۰	۲۲۱۵۶۱۳۸	۱۱۰۶۵۵۳۳/۳	۱۷۶۱۳۱۵۸	۱۷۱۹۹۴۸۸
۱۳۸۱	۲۵۹۶۸۳۶۶	۱۲۹۵۱۲۴۳/۹	۲۰۵۴۷۱۷۲	۱۹۸۲۵۷۰۵
۱۳۸۲	۳۰۵۳۰۹۲۹	۱۵۲۵۵۹۷۸/۳	۲۵۰۱۹۵۵۹	۲۲۸۷۲۴۸۱
۱۳۸۳	۳۵۳۶۶۶۸۹	۱۷۷۶۱۵۱۳۰	۲۹۲۵۵۹۳۶	۲۶۳۶۳۹۰۳
۱۳۸۴	۳۹۵۷۴۸۷۰		۳۱۹۵۹۲۶۱	۲۹۲۵۱۶۹۵
۱۳۸۵	۴۵۰۲۱۹۱۹		۳۵۷۴۳۷۹۳	۳۲۹۳۶۹۳۵
۱۳۸۶	۵۳۰۷۵۷۳۲		۴۰۳۶۲۳۱۶	۳۹۲۳۶۸۸۶
۱۳۸۷	۶۷۵۷۴۲۹۰			۴۶۴۲۶۸۸۰
۱۳۸۸	۷۱۹۸۹۳۷۳			

منبع: برای خوزستان نتایج تخمین؛ برای سمنان ابونوری و مالکی (۱۳۸۶)؛ برای کردستان امینی و فخر حسینی؛ (۱۳۸۸)؛ برای کل کشور محمدزاده و دیگران (۱۳۹۰)

جدول ۶. سهم گروه کالایی حداقل معاش برای گروه‌های کالایی خانوار روستایی خوزستان (سالانه-ریال)

سال	خوراکی	سهم درصد	بوشاک	سهم درصد	مسکن	سهم درصد	مبلمان و اثاث	سهم درصد
۱۳۵۸	۹۴۰۴۰	۳۷/۱	۳۶۹۳۶	۱۴/۶	۱۹۸۹۵	۰/۳۸	۵۵۱۱۹	۲۱/۷
۱۳۵۹	۱۰۵۲۳۵	۳۷/۰	۳۸۹۳۲	۱۳/۷	۲۱۲۲۲	۰/۴۰	۶۶۹۳۰	۲۳/۵
۱۳۶۰	۲۵۶۶۶۱	۴۶/۳	۸۴۳۰۳	۱۵/۲	۴۷۲۷۹	۰/۴۱	۱۱۰۹۱۷	۲
۱۳۶۱	۲۶۴۲۲۶	۴۲/۰	۹۷۴۶۰	۱۵/۵	۵۱۰۰۲	۰/۴۰	۱۲۱۴۸۶	۱۹/۳
۱۳۶۲	۲۹۹۲۱۷	۴۲/۰	۱۱۳۰۵۴	۱۵/۹	۶۰۱۸۲	۰/۳۹	۱۳۲۴۲۰	۱۸/۶
۱۳۶۳	۳۱۹۳۰۶	۴۲/۷	۱۱۵۰۰۳	۱۵/۴	۶۶۳۰۳	۰/۳۹	۱۳۳۳۹۲	۱۷/۹
۱۳۶۴	۳۳۰۹۳۶	۴۱/۷	۱۰۹۱۵۶	۱۳/۸	۶۶۸۱۳	۰/۴۰	۱۶۵۲۲۱	۲۰/۸
۱۳۶۵	۳۸۸۵۵۹	۴۰/۶	۱۱۲۰۸۰	۱۱/۷	۶۹۸۷۳	۰/۳۹	۲۰۶۵۲۶	۲۱/۶
۱۳۶۶	۴۹۴۰۲۶	۴۲/۹	۱۳۹۳۶۸	۱۲/۱	۸۴۱۵۳	۰/۳۷	۲۲۷۱۷۹	۱۹/۷
۱۳۶۷	۵۴۳۴۵۵	۳۷/۶	۲۰۰۷۶۹	۱۳/۹	۱۱۰۱۶۴	۰/۳۶	۳۴۷۴۵۰	۲۴/۱
۱۳۶۸	۶۰۷۴۲۲	۳۷/۲	۲۳۹۲۶۵	۱۴/۶	۱۱۵۵۷۱	۰/۴۱	۳۷۲۸۴۱	۲۲/۸
۱۳۶۹	۷۴۳۰۲۱	۳۹/۸	۲۷۸۸۳۴	۱۴/۹	۱۲۸۴۷۴	۰/۳۱	۳۹۷۵۰۳	۲۱/۳
۱۳۷۰	۸۴۳۹۹۴	۳۹/۷	۳۱۲۵۵۶	۱۴/۷	۱۵۵۷۰۹	۰/۳۳	۴۵۳۵۰۸	۲۱/۳
۱۳۷۱	۱۰۲۹۸۱۵	۳۹/۶	۳۶۶۵۴۹	۱۴/۱	۲۱۰۴۳۴	۰/۳۶	۵۲۱۰۵۴	۲
۱۳۷۲	۱۲۵۴۷۵۶	۴۰/۱	۴۱۰۳۰۹	۱۳/۱	۲۵۶۵۴۰	۰/۳۷	۶۳۳۲۲۴	۱۹/۹
۱۳۷۳	۱۴۳۰۴۲۲	۳۸/۳	۵۳۳۴۰۱	۱۴/۳	۳۰۷۸۴۸	۰/۳۴	۷۴۷۸۶۸	۲
۱۳۷۴	۱۵۷۳۴۶۵	۳۵/۹	۶۳۸۶۸۲	۱۴/۶	۳۸۶۹۱۹	۰/۲۹	۸۱۳۷۳۷	۲۰/۱
۱۳۷۵	۱۸۱۴۲۰۵	۳۳/۹	۸۲۳۲۶۱	۱۵/۴	۴۷۵۹۱۱	۰/۳۰	۱۰۵۶۹۵۰	۱۹/۷
۱۳۷۶	۲۲۳۹۰۴۰	۳۳/۰	۹۹۸۲۶۰	۱۴/۷	۶۶۳۱۸۰	۰/۳۵	۱۳۱۲۳۵۰	۱۹/۳
۱۳۷۷	۳۰۰۲۱۷۰	۳۵/۷	۱۱۹۸۱۰۶	۱۴/۲	۸۴۴۲۵۸	۰/۳۶	۱۵۳۵۰۵۲	۱۸/۲
۱۳۷۸	۳۲۱۱۴۴۱	۳۵/۲	۱۲۸۸۲۲۲	۱۴/۱	۸۷۴۸۲۵	۰/۳۷	۱۶۱۹۰۰۷	۱۷/۷
۱۳۷۹	۳۶۸۱۹۰۷	۳۲/۹	۱۵۰۸۵۶۷	۱۴/۳	۹۹۶۳۱۸	۰/۳۹	۱۸۳۱۱۰۴	۱۷/۳
۱۳۸۰	۴۰۸۶۲۸۷	۳۴/۹	۱۶۹۷۶۱۷	۱۴/۵	۱۱۳۰۵۷۹	۰/۴۰	۱۹۶۱۰۱۲	۱۶/۷
۱۳۸۱	۴۸۰۳۷۸۷	۳۵/۶	۱۹۱۵۲۰۷	۱۴/۲	۱۳۳۹۵۱۵	۰/۴۲	۲۱۳۶۸۷۷	۱۵/۸
۱۳۸۲	۵۷۷۱۴۶۸	۳۶/۳	۲۱۴۹۸۰۴	۱۳/۵	۱۶۵۷۵۶۳	۰/۴۳	۲۳۰۱۲۵۲	۱۴/۵
۱۳۸۳	۶۴۰۸۲۵۲	۳۶/۱	۲۳۷۷۰۲۱	۱۳/۴	۲۱۰۰۳۶۰	۰/۴۴	۲۶۰۶۹۹۰	۱۴/۷
۱۳۸۴	۷۲۲۰۰۹۲	۳۵/۷	۲۶۷۰۰۷۸	۱۳/۲	۲۳۳۷۴۵۴	۰/۴۴	۲۹۶۵۹۸۵	۱۴/۷
۱۳۸۵	۸۵۶۹۹۵۶	۳۷/۷	۲۸۲۳۳۱۰	۱۲/۴	۲۴۸۲۱۲۲	۰/۴۵	۳۲۱۸۱۳۷	۱۴/۲
۱۳۸۶	۱۰۷۸۴۵۰۲	۴	۳۱۵۸۵۰۷	۱۱/۷	۲۸۴۵۱۳۰	۰/۴۵	۳۵۵۳۶۲۶	۱۳/۲
۱۳۸۷	۱۴۲۴۳۲۲۹	۴۲/۲	۳۶۸۷۱۵۹	۱۰/۹	۳۵۰۶۸۵۱	۰/۴۷	۴۳۲۰۷۶۵	۱۲/۸
۱۳۸۸	۲۱۳۲۸۸۱۵	۴۸/۳	۴۳۳۶۴۸۲	۹/۸	۴۱۰۹۶۳۳	۰/۴۵	۴۹۳۱۹۱۲	۱۱/۲

ادامه جدول ۶. سهم گروه کالایی حداقل معاش برای گروه‌های کالایی خانوار روستایی خوزستان (سالانه-ریال)

سال	حمل و نقل	سهم درصد	بهداشت	سهم درصد	تفریحات	سهم درصد	متفرقه	سهم درصد
۱۳۵۸	۳۶۶۹۵/۱۸	۰/۳۶	۲۵۸۲۶/۸۵	۴/۹	۹۲۱۴/۱۶۱	۴/۱	۲۳۸۹۵/۳	۹/۴
۱۳۵۹	۴۱۰۱۲/۲۶	۰/۳۹	۳۰۸۶۶/۲۴	۴/۹	۹۵۱۱/۳۹۲	۳/۸	۲۶۴۵۵/۵۱	۹/۳
۱۳۶۰	۴۳۱۷۰/۸	۰/۳۹	۳۴۶۴۵/۷۸	۲/۹	۹۵۱۱/۳۹۲	۵/۱	۲۵۶۰۲/۱۱	۱/۶
۱۳۶۱	۴۶۴۰۸/۶۱	۰/۳۷	۳۷۷۹۵/۳۹	۳/۱	۱۰۱۰۵/۸۵	۴/۸	۲۸۱۶۴/۳۲	۷/۰
۱۳۶۲	۵۵۰۴۲/۷۷	۰/۴۶	۴۲۲۰۴/۸۵	۲/۹	۱۱۲۹۴/۷۸	۴/۷	۳۲۴۲۹/۳۳	۷/۱
۱۳۶۳	۶۳۶۷۶/۹۳	۰/۴۶	۴۴۰۹۴/۶۲	۲/۹	۱۱۸۸۹/۲۴	۴/۵	۳۶۶۹۶/۳۵	۷/۴
۱۳۶۴	۶۹۰۷۳/۲۸	۰/۴۵	۴۶۶۱۴/۳۲	۳/۳	۱۳۰۷۸/۱۶	۴/۶	۳۹۲۵۶/۵۶	۷/۲
۱۳۶۵	۷۷۷۰۷/۴۴	۰/۴۴	۴۸۵۰۴/۰۹	۳/۴	۲۶۷۵۰/۷۹	۸/۳	۴۹۴۹۷/۴	۶/۹
۱۳۶۶	۱۰۷۹۲۷	۰/۴۴	۵۵۴۳۳/۲۴	۳/۱	۳۶۲۶۲/۱۸	۷/۲	۶۵۷۱۲/۰۷	۷/۵
۱۳۶۷	۱۴۱۳۸/۴	۰/۴۵	۵۹۸۴۲/۷	۲/۶	۴۸۷۴۵/۸۸	۶/۵	۷۸۵۱۳/۱۲	۷/۴
۱۳۶۸	۱۶۰۸۱۱/۲	۰/۴۷	۶۶۷۷۱/۸۶	۳/۰	۵۲۳۱۲/۶۶	۶/۰	۹۰۴۶۰/۷۷	۹/۱
۱۳۶۹	۱۹۸۵۸۵/۷	۰/۴۶	۷۲۴۴۱/۱۷	۲/۸	۵۲۰۱۵/۴۳	۵/۵	۱۰۷۵۲۸/۸	۸/۶
۱۳۷۰	۲۶۸۱۳۸/۲	۰/۳۰	۸۲۴۰۹/۷۱	۲/۹	۵۷۰۶۸/۳۵	۵/۰	۱۱۲۶۴۹/۳	۸/۸
۱۳۷۱	۲۴۱۷۵۶/۵	۰/۳۱	۱۷۸۲۶۸/۳	۳/۷	۶۵۳۹۰/۸۲	۴/۶	۱۹۰۳۰۹	۹/۶
۱۳۷۲	۲۴۸۱۳۲/۱	۰/۲۸	۱۸۶۴۵۷/۳	۴/۰	۸۷۰۸۸/۶۸	۴/۳	۱۶۰۴۳۹/۹	۱۰/۱
۱۳۷۳	۲۹۷۵۴۳/۵	۰/۲۸	۲۵۷۰۰۸/۷	۴/۲	۱۲۱۸۶۴/۷	۴/۷	۱۸۴۳۳۵/۲	۹/۹
۱۳۷۴	۷۸۷۸۶۷/۱	۰/۳۲	۳۵۶۵۳۶/۵	۴/۶	۲۱۱۶۰۰/۸	۵/۱	۴۸۵۵۸۶/۶	۱۰/۶
۱۳۷۵	۹۶۵۹۴۶/۷	۰/۳۴	۴۹۴۴۸۹/۷	۵/۰	۲۶۴۸۳۲/۸	۵/۱	۱۳۱۲۵۳/۵	۱۱/۷
۱۳۷۶	۱۰۷۹۲۷۰	۰/۳۳	۶۲۹۹۲۳/۲	۵/۴	۲۹۷۲۳/۱	۴/۹	۸۵۳۴۰۳/۵	۱۲/۶
۱۳۷۷	۱۲۵۷۳۵۰	۰/۳۲	۷۶۳۴۶۶/۹	۵/۱	۳۱۳۸۷۵/۹	۴/۹	۹۵۳۳۹۸/۳	۱۱/۶
۱۳۷۸	۱۶۷۷۱۸۶	۰/۴۲	۹۷۴۴۹۱/۲	۶/۷	۳۶۹۴۵۸/۱	۴/۹	۱۱۰۹۴۲/۵	۱۱/۳
۱۳۷۹	۱۸۲۹۳۶۳	۰/۴۱	۱۱۶۷۲۴۸	۸/۱	۳۹۲۳۴۴/۹	۴/۷	۱۲۸۶۹۳۲	۱۰/۸
۱۳۸۰	۱۹۴۸۰۸۲	۰/۴۳	۱۳۵۸۱۱۴	۸/۵	۴۳۲۱۷۳/۹	۴/۵	۱۴۳۶۲۷۸	۱۰/۸
۱۳۸۱	۲۱۴۹۹۰۶	۰/۴۳	۱۵۳۵۷۵۳	۸/۸	۴۷۲۵۹۷/۳	۴/۲	۱۵۴۲۱۰۰	۱۱/۱
۱۳۸۲	۲۴۴۵۶۲۶	۰/۳۹	۱۹۱۴۳۳۷	۱۰/۳	۵۱۳۶۱۵/۲	۴/۲	۱۸۲۵۴۴۰	۱۰/۵
۱۳۸۳	۲۷۸۲۳۵۸	۰/۴۴	۲۲۲۳۶۲۹	۹/۳	۵۶۹۴۹۴/۶	۳/۴	۲۰۷۱۲۱۰	۱۰/۹
۱۳۸۴	۲۸۰۷۱۸۱	۰/۴۱	۲۵۴۱۷۴۰	۱۰/۱	۶۳۷۸۵۷/۷	۳/۳	۲۳۲۲۹۶۴	۱۱/۰
۱۳۸۵	۲۹۲۴۸۲۲	۰/۴۰	۲۹۱۰۸۷۵	۱۰/۳	۷۱۸۷۰۴/۶	۳/۲	۲۶۱۴۸۲۸	۱۰/۹
۱۳۸۶	۳۲۱۷۳۰۴	۰/۴۲	۳۳۸۵۲۰۷	۹/۸	۷۹۰۰۴۰	۳/۰	۳۱۱۹۱۹۰	۱۱/۳
۱۳۸۷	۳۵۴۳۲۴۳	۰/۴۱	۴۱۶۸۱۳۲	۹/۴	۸۶۶۴۳۸/۴	۲/۸	۴۰۰۵۸۷۶	۱۱/۲
۱۳۸۸	۳۶۹۸۶۵۸	۰/۳۶	۵۰۰۵۳۷۰	۴/۹	۹۶۶۸۹۲/۴	۲/۵	۴۵۸۲۷۷۷	۱۰/۴

منبع: نتایج تخمین

منابع

- ابونوری اسماعیل و مالکی نادر، ۱۳۷۸، خط فقر در استان سمنان طی برنامه‌های توسعه (۱۳۶۸-۱۳۸۳)، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال هفتم، شماره ۲۸، صص. ۲۳۷-۲۱۵.
- پیرایی خسرو، شهسوار محمدرضا، ۱۳۸۸، بررسی وضعیت فقر در مناطق شهری و روستایی استان فارس، پژوهش‌نامه اقتصادی، سال نهم، شماره سوم، صص. ۲۶۴-۲۳۳.
- پورکاظمی محمدحسین، ۱۳۸۸، تعیین سبب غذایی برای گروه‌های درآمدی مختلف با استفاده از منطق فازی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد در دانشکده علوم اقتصادی دانشگاه شهید بهشتی.
- محمدزاده، پرویز؛ فلاحتی، فیروز؛ حکمتی فرید صمد، ۱۳۹۰، بررسی فقر و عوامل تعیین‌کننده آن در بین خانوارهای شهری کشور، فصلنامه تحقیقات مدل‌سازی اقتصادی شماره ۲، صص. ۶۶-۴۱.
- Boltvinik, J., 1999, **Poverty Measurement Method**, an Overview, available at: www.undp.org.
- Folady, L., 1996, **Poverty Monitoring in Africa, Economic and Social Policy Analysis Division**, UN Economics Commission for Africa available at: www.undp.org/publication.
- Fusco, A., 2003, **On the Definition and Measurement of Poverty: The Contribution of Multidimensional Analysis**, University of Nice - Sophia Antipolis.
- Greene, W., 2000, **Econometrics Analysis**, 4th ed., prentice Hall, Englewood Cliffs.
- Grootat, C., 1997, **The Determinants of Poverty in Coted Ivories in the 1980S**, Journal, Vol. 101, PP. 41-46.
- Jenkins, S. and Lambert, P., 2004, **Poverty Dominance, Poverty Gaps and Poverty Lins**, Institute for Social Economic Research, ISER Working Papers, No. 1995-20.
- Osberg, L.K., Xu., 1999, **Poverty Intensity: How well Do Canadian Provinces Compare?**, Canadian Public Policy, Vol. XXV, No. 2, Oxford Economics Papers 37, PP. 669-676.
- Osberg, L.K., Xu., 2008, **How Should We Measure Poverty in a Changing World? Methodology Issue and Chinese Case Study**, Review of Development Economics, Vol. 12.
- Ravallion, M., 2000, **Short Communication on the Urbanization of Poverty**, Journal of Development Economics, Vol. 68.
- Sen, Amartya K., 1981, **Poverty and Famines**, An Essay on Entitlement and Deprivation, Clarendon Press; Oxford, U.K.
- Stone, J.R.N., 1954, **Liner Expenditure Systems and Demand Analysis: An Application to the Pattern of British Demand**, the Economic Journal, No. 64, PP. 511-527.
- The World Bank, 2002, **Hungry, Poverty and Social Transfers**; Washington D.C., PP. 153-169.